

PEDIATRIYADA HAMSHIRALIK ISHI JARAYONINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Eraliyev Obloqul Botirovich,
Norboyeva Shahlo Shuxratovna,
Toshpo‘latova Oysha O‘ralboy qizi.
Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi o‘qituvchilari

Anatatsiya:

Ushbu maqolada pediatriyada hamshiralik ishi jarayoni: sog‘lom va bemor bolaga hamshiralik yordamini tashkil etish va ko‘rsatish usuli bo‘lib, bemor bola va uning ota-onasi bilan hamshiraning o‘zaro munosabatlari haqida ma’lumotlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: pediatriya, aqliy va jismonan, bemor, ratsional ovqatlantirish, uyquning buzilishi, bolaning shaxsiy gigiyenasi, kiyinishi, tana harorati.

Hamshiralik ishi jarayonini tashkil qilishda bemor bolaga faqat bemor deb emas, balki shaxs sifatida qaraladi va uning atrofidagi qarindoshlari, yaqinlarining munosabati ham inobatga olinadi. Shuning uchun ham hamshiralik ishi jarayonining klinik fanlarni o‘qitish jarayonida o‘rganilishi o‘rta tibbiy xodimlar tayyorlashda birinchi o‘rinda turadi, chunki u biror vaziyatni yoritish muammolarini har taraflama hal qilish, bemor bolaga sifatli yordam ko‘rsatishni ta’minlaydi.

Bolalar bilan ishlashda ko‘pincha qiyinchiliklarga duch kelamiz. Chunki hamshira nafaqat bemor bola, balki uning atrofidagilar (ota onasi, buvasi) bilan ham muomala qilishiga to‘g‘ri keladi, bu esa o‘z navbatida hamshiralarga katta mas’uliyat yuklaydi. Hamshiralar ish faoliyatida bola organizmining anatomik, fiziologik xususiyatlarini va ayrim kasalliklarning kechishini yaxshi bilishlari lozim.

Hamshiralik ishi jarayonini tatbiq etishda avvalo hamshira hamshiralik ishi jarayonining maqsadini aniqlab olishi kerak. Shu holdagina bola nimaga muhtojligini aniqlash imkoniyati tug‘iladi.

Boladagi asosiy muhtojlik yoki muammolari quyidagilardan iborat:

Universal muammolar aniqlab olinadi, ya'ni har bir yoshdagi bolalarga yoshiga qarab ovqatlantirish, ozodalikka rioya qilish, tana haroratini bir maromda ushlash, kiyinish, yechinish, uxlash va hokazolar.¹

Odatda, universal talablarni ajratish qiyin emas, chunki ular bolaning yoshiga qarab rivojlanish xususiyatlaridan kelib chiqadi (ratsional ovqatlantirish to'g'risida tushuncha, rejali ovqatlantirish, uyquning buzilishi, bolaning shaxsiy gigiyenasi, kiyinishi va hokazo).

Bundan tashqari, hamshira bemor bolaning potensial muammolarini aniqlashi kerak, uning o'sishi va rivojlanishiga tegishli (aqliy va jismonan o'z tengdoshlaridan orqada qolishi, tarbiyasizlik, fikrlash qobiliyatining yo'qligi).

Aynan shu muammolar bolalar hamshirasi uchun qiyinchiliklar tug'diradi, chunki ko'pincha ular bemor bola bilan muloqotda bo'lmaganlari sababli bolaning xulq-atvorini kuzata olmaydilar.

Bolalarga yordam ko'rsatishdagi yana bir muammo — bu bemor bolani tekshirish jarayonida uning sog'lig'idagi o'zgarishlardir. Shifokorlar yosh bolalarni tekshirishda ancha qiyinchiliklarga duch keladilar, chunki 3—4 yoshgacha bo'lgan bolalar o'z shikoyatlarini tushuntirib beraolmaydilar, og'riyotgan joyini ko'rsata olmaydilar, yana bir qiyinchilik tomoni, ular tana harorati ko'tarilganda ham o'ynab yuraveradilar.

Muammolarning barcha uch turini aniqlash, hamshiralik ishi jarayonining ikkinchi maqsadini amalga oshirish uchun muhim, ya'ni bemor parvarishi natijalari, vaziyatga qarab birinchi o'rinda yosh bolalarning shaxsiy gigiyenasiga rioya qilish yoki bolaning tarbiyasi bilan bog'liq muammolarni hal qilish yotadi.²

Hamshiralik ishi jarayonini tashkil qilishda hamshira kasallik faqat bemorning muammosigina emas, balki uning qarindoshlari ham muammosi ekanligini esdan chiqarmasligi lozim.

Bemorni statsionarga yotqizishda uning oilaviy sharoitini inobatga olish zarur.

Ham shiralik ishi jarayoni 5 asosiy qism dan iborat:

- 1) tekshiruv (muam molarini aniqlash);
- 2) hamshira tashxisi (xulosalar chiqarish);
- 3) parvarish rejasini tuzish (bajariladigan ishlarni tartiblash);

¹ Qodir Inomov, Manzura G'aniyeva Pediatriyada hamshiralik ishi

² J.Eshqobulov, A.Mahmudov. Bolalar kasalliklari fani

4) amalga oshirish (rejadagi ishlarni bajarish);

5) natija (bajarilgan ishlarni baholash).

1. Asosan, hamshiralik ishi sog'lom yoki bemor bolani tekshirishdan boshlanadi. Odatda 4—5 yoshgacha bo'lgan bolalar og'riyotgan joyini ko'rsata olmaydilar. Shu sababli tibbiyot hamshiralari aksariyat ma'lum ma'limotlarni bolaning onasi yoki uning yaqin laridan olishlari mumkin.

2. Agar tekshirish vaqtida kerakli axborot yig'ilgan bo'lsa, hamshira tashxisini qo'yish qiyin emas. Pediatriyada hamshiralik tashxisi 3 qism dan iborat:

1. Bio-geneologik rivojlanish xususiyatlari, avalgi kasalliklari, jarohatlar, akusherlik analezi;

2. Sotsial (ijtimoiy tarbiyalash tipi, oilaviy sharoit);

3. Klinik (sog'lig'i bilan bog'liq bo'gan asosiy muammolar).

3. Hamshiralik ishi parvarish rejasini tuzishda qo'shimcha tekshiruv, shoshilinch yordam, parhez va medikamentoz korreksiya dan tashqari, bemorning himoya modelini ham inobatga olish zarur.

4. Hamshira nafaqat biror-bir tadbirni rejalashtirishi, balki uni amalga oshirish lozim.

Amalga oshirishning 3 asosiy turi mavjud:

1. Biror-bir narsaga bog'liq faoliyat turi, masalan, bemorga shifokor ko'rsatmasiga binoan antibiotiklar buyuriladi, hamshiradan uni amalga oshirish uchun faqat bilim va ko'nikma talab qilinadi;

2. Biror narsaga bog'liq emas — hamshiraning mustaqil ishlashi (masalan, bolaning onasini massajga yoki ovqat pishirish texnologiyasiga o'rgatish);

3. Bir-biriga bog'liq holda — hamshiraning boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlashi (masalan, stomatolog maslahatidan so'ng og'iz bo'shlig'ini parvarishlash).

Amalga oshirish bosqichida hamshira ish jarayoni xaritasini olib boradi, realizatsiya grafasida kim, qachon va qayerda bajarishini aniq ko'rsatadi va bajarilgan ishlar haqida o'z vaqtida qaydlar o'tkazadi.

Shundan so'ng, hamshira keyingi bosqichga o'tadi. Bu bosqichda quyidagi ko'rsatkichlar e'tiborga olinadi:

1. Bemorning muolajalarga bo'lgan reaksiyasini baholash (masalan, qat'iyon yotish rejimiga rioya qilinganda bemorning sudno qo'yilishiga reaksiyasi);

2. Muolajalar to'g'risida bemorning fikri;

3. Qo'yilgan maqsadga erishishni baholash, hamshira amalga oshirgan tadbirlarning to'g'riligini aniqlash uchun kerak. Agar ma'lum muddatda maqsadga erishilmasa, xato taktika qo'langan yoki patsiyentni tekshirish to'la hajmda amalga oshirilmagan bo'lsa, demak, hamshiralik jarayonini birinchi bosqichdan boshlash kerak;

4. Ko'rsatilgan yordamni baholash.

Hamshiralik ishi jarayoni pediatriyada tashkil etilgan eng zamonaviy modellardan bo'lib, hamshirada mavjud bo'lgan barcha imkoniyatlarni amalga oshirishga imkon beradi. Hamshirani shifokor buyurgan vazifani ado etuvchi shaxsdan yuqori malakaga ega bo'lgan mutaxassis darajasiga ko'taradi.

Adaviyotlar

1. Qodir Inomov, Manzura G'aniyeva Pediatriyada hamshiralik ishi Tibbiyot kollejlari uchun o'quv qo'llanma G'a ur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi Toshkent — 2007

2. J.Eshqobulov, A.Mahmudov. Bolalar kasalliklari fani. Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti. Toshkent. 1993.

3. K.A.Svyatkina, E.V.Belogorskaya, N.P.Kudryavsev. Bolalar kasalliklari fani. Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti. Toshkent. 1990.